

عرشی، شهنام،

راهنمای تیم سلامت : خدمات سلامت دهان و دندان ،
سلامت مدارس ، ارتباطات و آموزش سلامت / گروه مؤلفین شهنام
عرشی - [و دیگران] ، زیر نظر مؤید علویان ، غلامرضا حیدری . -
اردبیل : باغ رضوان ، ۱۳۸۵ .
۱۶۲ ص. : جدول .

ISBN : 964-8358-27-3 / ریال : ۱۰۰۰۰ /

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات نیا.

۱. سلامتی. ۲. پزشکی. - ایران - خدمات. ۳. بهداشت. - ایران .
خدمات. لاف. علویان ، مؤید ، بی. عنوان. ج. عنوان : خدمات سلامت دهان و
دندان ، سلامت مدارس ...

۶۱۳

RA ۷۷۶ / ۴ / ۱۲

۱۳۸۵

عنوان: راهنمای تیم سلامت

(خدمات سلامت دهان و دندان، سلامت مدارس، ارتباطات و آموزش سلامت)

مؤلفین: گروه مؤلفین

ویراستار: شهنام حسینی

طرح روی جلد: دکتر وحید سپهرام

صفحه آرایشی و امور رایانه: کیوان وزیری

ناشر: انتشارات باغ رضوان

چاپ و صحافی: مقدس اردبیلی

نوبت چاپ: اول

سال انتشار: بهار ۱۳۸۵

شمارگان: ۷۰۰۰

تعداد صفحات: ۱۶۱

قطع: رقعی

شابک: ۹۶۴-۸۳۵۸-۲۷-۳

حق چاپ و نشر برای دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی اردبیل محفوظ است.

استفاده از مطالب کتاب با ذکر منبع بلامانع می‌باشد.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
خدمات بهداشتی، درمانی و دندانپزشکی
مرکز ملی سلامت دهان و دندان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت سلامت

راهنمای تیم سلامت

خدمات سلامت دهان و دندان، سلامت مدارس، ارتباطات و آموزش سلامت

گروه مؤلفین:

دکتر شبنام عرشی دکتر حمید جعفرزاده
دکتر مسعود شعبانی دکتر وحید سپهرام شبنام حسینی

همکاران:

محمدجواد کبیر دکتر جلال نایلی
شفیقه کریمی رامش ناهیدی

زیر نظر:

دکتر سیدمؤیدعلویان دکتر غلامرضا حیدری

سال ۱۳۸۵

مقدمه

نظام سلامت در کشور از طریق ارابه‌ی خدمات سلامت به انجام رسالت خود در جامعه اقدام می‌نماید. شکی نیست که موفقیت آن در گرو ارابه‌ی خدمات اثربخش در مناسب‌ترین شکل آن به جامعه می‌باشد، بطوری که در هر زمان قادر به شناسایی کلیه‌ی فرصت‌ها جهت بهبود عملکرد خود و نهایتاً بهبود ارابه‌ی خدمات به جامعه و ارتقای رضایت‌مندی از نظام سلامت در جامعه باشد. در سالهای پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، شبکه‌های بهداشت و درمان کشور با گسترش پوشش خدمات و کاستن از بار بیماری‌ها و مرگ و همچنین بهبود امید به زندگی و ارتقای سلامت، موفقیت بارزی داشته است. در این میان حفظ دست‌آوردهای گذشته، شناسایی نیازها و اولویت‌ها و ارتقای وضعیت فعلی سلامت در تمام سطوح ساختار، فرآیندها و نتایج، در کانون توجه دولتمردان، سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، کارشناسان و عموم جامعه بوده است که این امر نه تنها به دلیل ارزش‌های ذاتی سلامت بلکه تأثیر بی‌قید و شرط سلامت بر توسعه و تولید پایدار، حفظ منابع کشور و رضایتمندی جامعه می‌باشد.

استراتژی پزشکی خانواده که با پیگیری مجلس محترم شورای اسلامی در سال ۱۳۸۳ به تصویب رسید، سازمان بیمه‌ی خدمات درمانی را موظف به صدور دفترچه‌ی بیمه‌ی خدمات درمانی برای ساکنین مناطق روستایی، عشایری و شهری زیر ۲۰/۰۰۰ نفر جمعیت نموده است تا از خدمات سلامت برخوردار شوند. در این راهبرد اساسی، پزشکی خانواده و تیم‌وی مسئولیت کامل سلامت افراد و خانوارهای تحت پوشش را بر عهده دارند. ارابه‌ی مطلوب خدمات و همچنین حفظ کیفیت در ابعاد مختلف آن یعنی کارایی، کارآمدی، زمان انتظار، اثربخشی، ایمنی خدمات و رضایتمندی مردم همواره یکی از راهبردهای اساسی در نظام سلامت کشور می‌باشد. مجموعه‌ی آموزشی حاضر با تعیین خدمات قابل ارابه در طرح بیمه‌ی روستایی و ابعاد مختلف

آن، موقعیت مناسبی را جهت شناسایی فرصت‌ها و ارتقای سیستم ارایه‌ی خدمات در زیر ساختها (اطلاعات، مدیریت، نیروی انسانی، تدارکات، ساختمان، پژوهش) و اجزای مراقبت‌های اولیه و همچنین سطح بندی خدمات (خدمات سطح اول و دوم و سوم) و اصول حاکم بر آن (عدالت اجتماعی، همکاری بین بخشی، مشارکت مردمی و استفاده از تکنولوژی مناسب) فراهم نموده است. امید آن می‌رود که با مطالعه‌ی مجموعه‌ی حاضر توسط تیم سلامت، شاهد ارتقای مهارت‌های آنان در ارایه و مدیریت مطلوب خدمات سلامت و رضایتمندی مردم در طرح پزشک خانواده و بیمه‌ی روستایی باشیم.

دکتر سید مؤید علویان

معاون سلامت

پیشگفتار

تیم سلامت در واقع محیطی‌ترین واحد مدیریت ارایه خدمات بهداشتی درمانی به شمار می‌رود که در عرصه‌ی ارایه خدمات، باید دو امر مهم زیر را مد نظر قرار دهند:

۱) کیفیت فنی ارایه خدمات، به طوری که خدمات قابل ارایه مؤثر واقع شود، یعنی در بروز و شیوع بیماری‌ها و همچنین در مرگ و میر و ابتلا اثر مثبت داشته باشد، کاربرد آن بی‌خطر و دارای تأثیر پایدار بوده و همچنین جامعه قادر به پرداخت هزینه‌های آن باشد.

۲) کیفیت مدیریت ارایه خدمات که در این میان انجام فعالیت‌های مؤثر در سطوح برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، پایش و ارزشیابی، هدایت و رهبری، هماهنگی‌های برون‌بخشی و درون‌بخشی (ارتباط سازمانی)، تصمیم‌گیری، خلاقیت و نوآوری و همچنین جلب مشارکت جامعه برای دستیابی به یک پوشش مطلوب را الزامی می‌نماید.

کتاب حاضر با معرفی برنامه‌های بهداشتی و خدمات هر برنامه و همچنین ابعاد مختلف یک خدمت (نوع خدمت، پرسنل ارایه دهنده‌ی خدمت، محل ارایه‌ی خدمت، فرآیند خدمت، برون‌داد خدمت، شاخص‌های عملکردی، گزارش‌دهی و مدیریت خدمت) راهنمای بسیار مفیدی برای تیم سلامت از جهت توجه به کیفیت فنی و مدیریتی ارایه خدمات بهداشتی درمانی می‌باشد.

هرچند سعی همکاران بر این بوده است که مجموعه‌ای بدون نقص تهیه و ارایه گردد ولی از کلیه خوانندگان محترم تقاضا می‌شود هرگونه نظرات اصلاحی و پیشنهادی خود را جهت رفع اشکالات و ارتقای کیفیت مجموعه آموزشی تهیه شده در چاپ‌های بعدی به آدرس اینترنتی htb@arums.ac.ir و یا به آدرس مرکز توسعه‌ی شبکه و ارتقای سلامت ارسال نمایند.

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
	بخش اول - خدمات سلامت دهان و دندان
۲	معاینه مقدماتی دهان و دندان
۴	آموزش مسواک زدن
۷	آموزش نخ دندان کشیدن
۹	آموزش مزایای فلوراید و مصرف دهانشویه
۱۲	آموزش مزایای فیشور سیلانت تراپی
۱۴	آموزش تغذیه بدون پوسیدگی زایی
۱۶	مراقبت دهان و دندان مادران باردار
۱۹	مراقبت دهان و دندان کودکان صفر تا ۲ سال
۲۳	مراقبت دهان و دندان کودکان ۳ تا ۵ سال
۲۶	مراقبت از دهان و دندان کودکان ۶ تا ۱۱ سال
۲۸	تکمیل شناسنامه‌ی سلامت
۳۱	مراقبت از شکستگی دندان‌ها
۳۴	معاینه کامل دهان و دندان
۳۶	کشیدن دندان غیر قابل نگهداری
۳۸	جرم‌گیری دندان‌ها
۴۰	پالپوتومی
۴۲	فیشور سیلانت تراپی
۴۴	انجام رادیوگرافی داخل دهانی
۴۶	فلوراید تراپی
۴۸	ترمیم دندان

	بخش دوم - خدمات سلامت مدارس
۵۱	تشکیل پرونده‌ی بهداشتی مدرسه
۵۳	مراقبت بینایی
۵۶	مراقبت شنوایی
۵۸	مراقبت ستون فقرات
۶۰	مراقبت از اختلالات روانی - رفتاری
۶۲	مراقبت تغذیه‌ی دانش‌آموزان
۶۴	مراقبت وزن و قد دانش‌آموزان
۶۶	واکسیناسیون توام دانش‌آموزان
۶۸	معاینات پوست، مو (پدیکولوز)، ناخن تکمیل شناسنامه‌ی سلامت برای دانش‌آموزان اول ابتدایی، اول راهنمایی و اول متوسطه
۷۰	اول راهنمایی و اول متوسطه
۸۲	معاینه دهان و دندان دانش‌آموزان
۸۵	سنجش آمادگی تحصیلی
۸۷	مراقبت از ابتلاء به آبله مرغان
۸۹	مراقبت از ابتلاء به آسکاریس
۹۱	مراقبت از ابتلاء به تراخم
۹۳	مراقبت از ابتلاء به حصه
۹۵	مراقبت از ابتلاء به کچلی (سر)
۹۷	مراقبت از ابتلاء به آنفلوآنزا و سرماخوردگی
۹۹	مراقبت از ابتلاء آلودگی به کرمک
۱۰۱	مراقبت از آلودگی به انگل ژیا ردیا
۱۰۳	مراقبت از ابتلاء به هپاتیت (نوع B)
۱۰۵	مراقبت از ابتلاء به هپاتیت (نوع A)
۱۰۷	مراقبت از ابتلاء به سرخک
۱۰۹	مراقبت از ابتلاء به اوریون

۱۱۱	مراقبت از ابتلاء به سل
۱۱۳	مراقبت از ابتلاء به اسهال (شیگلایی)
۱۱۵	مراقبت از ابتلاء به گلودرد چرکی
۱۱۷	مراقبت از ابتلاء به مننژیت
۱۱۹	مراقبت از ابتلاء به زرد زخم
۱۲۱	مراقبت از ابتلاء به سرخچه
۱۲۳	مراقبت از ابتلاء به وبا (التور)
۱۲۵	مراقبت از ابتلاء به تبخال
۱۲۷	مراقبت از ابتلاء به پدیکولوز
	آموزش دانش آموزان دوره‌های ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، کارکنان مدارس و والدین دانش آموزان در مورد بیماری‌های واگیردار و غیرواگیردار
۱۲۹	
	آموزش دانش آموزان دوره‌های ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و والدین دانش آموزان در مورد پیشگیری از سوانح و حوادث در سنین مدرسه
۱۳۱	
	آموزش دانش آموزان دوره راهنمایی، متوسطه و اولیاء و والدین
۱۳۴	دانش آموزان در مورد بهداشت محیط مدرسه
	آموزش دانش آموزان دوره راهنمایی، متوسطه و اولیاء و والدین
۱۳۷	دانش آموزان در مورد ایدز
	آموزش دانش آموزان دوره‌های ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، کارکنان مدارس و والدین دانش آموزان در مورد بلوغ و نیازهای غذایی این دوره
۱۴۲	
	بخش سوم - خدمات ارتباطات و آموزش سلامت
۱۴۷	پذیرش و نیازسنجی
۱۴۹	ارجاع به آموزش گروهی با فردی و ازابه آموزش
۱۵۱	منابع